

Whiskyprovning 28.2.08. Tema Irish Whiskey & Irish Coffee.

Den irländska whiskeyn har en lång tradition. Troligen började irländarna destillera redan under 500-talet. Irländsk whiskey är den enda europeiska whisky som stavas med ett "e".

Medan skottarna som regel destillerar sin whisky två gånger, väljer irländarna vanligen tre gånger. Dessutom torkas råvarorna i slutna brännugnar där röken leds bort för att smaken ska bli mjuk och avrundad. Irländsk whiskey är med något undantag (Connemara) inte rökig.

Irländsk whiskey var omätligt populär i Storbritannien under 1700- och 1800-talet och det sägs att det 1779 fanns 1200 destillerier på Irland. Flertalet var illegala. Skatthöjningar och uppmärksamma tjänstemän gjorde att antalet destillerier sjönk; 1822 fanns det endast 20 legala och uppskattningsvis cirka 800 illegala. Omkring sekelskiftet 1900 var den irländska whiskeyn den dominerande starkspriten i Storbritannien och den exporterades i stora mängder till Amerika och Västindien. De stora destillerierna blev snabbt större på bekostnad av de mindre som många gånger drevs i konkurs. Drivande i Irland var familjerna Jameson och Powers i Dublin som hade det nödvändiga kapitalet att satsa och expandera.

USA:s alkoholförbud samt de allt mer populära skotska blendedsorterna gjorde att den irländska whiskeyn tappade ordentligt i försäljning. När förbudstiden var över klarade inte irländarna av att möta den ökande efterfrågan. Skottland och Kanada hade stora depåer av whisky och kunde snabbt förse de törstiga amerikanerna. Efter andra världskriget var det snudd på en total konkurs av den irländska whiskeyindustrin och i början av 1960-talet upplevde man en sådan kraftig nedgång att man hade svårt att överleva även på den inhemska marknaden. Exporten var obetydlig. I mars 1966 gick de kvarvarande destillerierna ihop, John Powers & Sons, John Jamesons & Sons samt Cork distillery och bildade Irish Distillers (IDL). Samarbetet gick inte friktionsfritt och ekonomin var kärv, 1975 flyttades all produktion till ett helt nytt destilleri, Midleton Distillery. Bushmills som under denna tid var det enda oberoende destilleriet på Irland började tilldra sig intressenter utifrån. I mitten på 70-talet köpte Seagrams Bushmills för att i samma veva även förvärva IDL och med det få kontroll över all irländsk whiskey. Seagram upplevde dock inte någon större avkastning från sin investering i Irland utan började i slutet på 80-talet sälja ut sina aktier. En av Frankrikes största aktörer inom vin och sprit, Pernod-Ricard, fick kontrollen över all irländsk whiskeyproduktion. 1987 grundades dock uppstickaren Cooley Distillery av John Teeling och är nu Irlands enda oberoende destilleri.

Irländsk malt torkas utan att komma i kontakt med rök i stora ugnar, vilket gör att kornets naturliga smaker blir mer framträdande. Skottarna använder vanligtvis torv medan irländarna använder stenkol. Pannorna är större än de skotska. En viktig smakkomponent är att de även använder en stor del omältat korn. Irländarna framhäver själva processen och faten före master blenders skicklighet, som man gärna gör i Skottland.

Irländsk whiskey är vanligtvis blended, men det finns ett fåtal single malts. Vi ska i kväll prova fyra: Bushmill 16 y (409:-), Tyrconnel 10 y Madeira Wood Finish (499:-), Tyrconnel 10 y Port Wood Finish (499:-) samt Knappogue Castle 10y (339:-).

1. **Bushmills** Old Distillery ligger på Nord-Irland, faktiskt med utsikt mot Islay. Bushmills är världens äldsta destilleri med licens att göra whisky. Redan 1608 utfärdade Jakob VI ett tillstånd till den lokale bonden Thomas Phillips att bränna sprit. Man exporterade till Amerika och Västindien. Destilleriet hade faktiskt en egen båt, SS Bushmills som fraktade whiskeyn över Atlanten under senare delen av 1800-talet. Dess äldsta viktorianska byggnader brann ned i en omfattande brand 1885. När de återställde destilleriet byggde man de iögonfallande pagoderna som finns än idag.

Nuvarande ägare är som nämnts Pernod-Ricard. Destilleriet är ett mycket populärt besöksmål.

Bushmill 16y anges ha en stor, fruktig doft med viss maltighet, fatton och inslag av vanilj. Smaken är nyanserad, fruktig med ton av aprikos och fat.

2-3. **Tyrconnell** kommer från Cooley's distillery i grevskapet Louth i republiken Irland, strax söder om Nordirland på östra sidan. Cooley distillery grundades 1987 av John Teeling och är Irlands enda oberoende destilleri. 1989 fyllde man sitt första fat. Pernod Ricard som äger övriga Irländska destillerier försökte i mitten på 90-talet köpa Cooley men köpet gick inte igenom. Förutom Tyrconnell producerar man även den något rökiga whiskeyn Connemara.

4. **Knappogue Castle 10y.** "Ytterst drickbar" säger en whiskyskribent, vilket är lite svårtolkat. Destilleriet ligger på Irlands västkust i grevskapet Munster. Både doft och smak sägs ha inslag av honung, gräs, örter och pomerans. Låt oss prova om det stämmer!

Recept på Irish Coffee

3-4 cl irländsk blended "decent" whiskey, t.ex. Jameson. 2 tsk farinsocker. Starkt bryggkaffe. Lättvispad eller skakad grädde.

I ett högt glas på fot tillsättes farinsocker och whiskey. Häll över hett, starkt bryggkaffe tills ca 1-2 cm återstår till glaskanten. Blanda tills sockret löses upp. Häll försiktigt den lätt vispade grädden över baksidan på en sked.

Tilläggs kan att det kan vara lämpligt att ha en sked stående i glaset när du häller i kaffet. Skeden avleder värmen och förhindrar att glaset spricker. Men ta ur den innan du serverar.

Irish Coffee ska drickas med gräddmustasch!

Historien om Irish Coffee

Härstammar från tiden för de första flygningarna över Atlanten, i slutet av andra världskriget. För Irlands del blev Shannon Airport utanför Limerick knutpunkten för flygtrafik över Atlanten och det var här som bartendern Joe Sheridan uppfann den berömda drinken för att stärka frusna amerikanska passagerare. Överfarten skedde med amfibieplan och tog bortåt 16 timmar, sen togs passagerarna iland per båt och blev i vintertid rejält utkylda. Efter ett par glas Irish Coffee var resenärerna nöjda och stärkta och såg till att receptet spreds över världen.

Staden Limerick har gett namn åt en vers med speciellt rim. Här är ett exempel, skrivet av Cello, Olle Carle:
Det var en yngling från Kinna
som ej fick sin brasa att brinna.
Men då la han dit
en klump dynamit.
Stig in! sa hans döva värdinna.

Jameson (279:-) - legenden bland irländsk whiskey och en självklar ingrediens i Irish coffee. Med anor ända tillbaka till 1780 då John Jameson startade sin verksamhet i Dublin. Whiskeyn är trippeldestillerad med extremt noggrann råvarukontroll. Lång lagring i bourbon- och till viss del sherryfat har gjort Jameson till världens mest sålda irländska whiskey. Den är mjuk med delikat fatarom.

Avslutningsvis lite kulturhistoria av annat slag. Irland är ett författarland av rang: Samuel Becket (Nobelpris 1969), James Joyce, Thomas Moore, Iris Murdoch, George Bernard Shaw, Jonathan Swift, Oscar Wilde, William Butler Yeats (Nobelpris 1923), Seamus Heaney (Nobelpris 1995) är alla födda på Irland.

Gruppen The Dubliners håller traditionen Singing Pubs levande. Sinead O'Connor, U2, Enya, Westlife, Van Morrison är andra kända artister.

Irland blev medlem av EU 1973. Relationerna mellan republiken och Nordirland/Storbritannien har varit ansträngda med stora motsättningar mellan katoliker och protestanter på Nordirland, men läget verkar ha normaliserats, inte minst genom medlande insatser av Tony Blair och Bertie Ahern. IRA la ner sina vapen 1997 och en politisk process startade.

1845-47 slog potatisskörden fel och två miljoner irländare utvandrade och många dog av svält. Många i USA har irländska anor - t.ex. John F. Kennedy.

1937 förklarade Irland sig som självständig stat förutom de sex grevskapen i nordost. President är Mary McAleese och premiärminister Bertie Ahern. Valutan är euro. Landet är nu en modern stat inom unionen, med hög BNP-tillväxt, väl utbyggd infrastruktur och med en avsevärd arbetskraftsinvandring.

